

opinie? Wij zijn er niet zeker van. In elk geval verzette hij zich niet toen Seyss-Inquart in augustus (naar wij aannemen: na bespreking in een z.g. *Chefsitzung* waar ook Rauter aanwezig was) het *Auswärtige Amt* deed weten dat hij geen bezwaar had tegen het onderbrengen van de gijzelaars in bezet gebied. Het *Reichssicherheitshauptamt* ging zich toen nog even verzetten: *Abteilung IV* deed het voorstel, de gijzelaars naar Dachau te verplaatsen en hen daar vanuit een gedeelte van het kamp dat een aparte naam zou krijgen (het beruchte begrip 'Dachau' moest men vermijden), 'eine gesunde Betätigung' te geven in de Dachau'se *Heilkräutergarten*¹, maar enkele weken later was de overbrenging naar Nederland geregeld. Daar had Seyss-Inquart in september het Grootseminarie in Haaren gevorderd² – medio november werd de groep uit Buchenwald, die toen nog ca. tweehonderdveertig gijzelaars omvatte, per trein naar Haaren gebracht. Onderweg kregen zij niets te drinken. Verschillende families in Nederland waren omtrent die overplaatsing naar een oord in of bij Den Bosch al ingelicht, want één gijzelaar had in een brief uit Buchenwald z.g. als groet geschreven: 'Dag, zoete lieve Gerritje'.³

*

De Indische gijzelaars kwamen in Haaren in een groot en ruim complex terecht met een fraaie tuin en uitgestrekte sportvelden. In het gebouw waren leslokalen, spreekkamers, dienstvertrekken, een eetzaal en een kleine tweehonderd éénpersoonskamers (zij werden voor vier personen ingericht) die tevoren de seminaristen gehuisvest hadden. Er was een uitstekende keukeninstallatie en er was modern sanitair. 'Ik had dit alles zo niet verwacht', schreef later een gijzelaar, 'en, naar mij bij herhaling bleek, hadden allerminst de vele andersdenkenden in ons midden dit verwacht. Bij velen van hen had het woord 'seminarie' de verwachting opgewekt van een achterlijke inrichting in de binnenlanden van het donkere Zuiden'⁴ – nu, dat viel mee.

¹ Brief, 30 sept. 1941, van het *RSHA, IV d 4*, aan de *Reichskanzlei* (*Enq.*, dl. II b, p. 324). ² Het grote gebouw moest in vier dagen ontruimd worden. De priesteropleiding werd eerst naar het Ursulinenklooster in Vught verplaatst. Dit gebouw werd eind maart '42 gevorderd en de opleiding werd toen naar gedeelten van kloostergebouwen in Tilburg overgebracht. ³ Nagenoeg elke Nederlander kende in die tijd het liedje dat begon met de regels: 'Dat gaat naar Den Bosch toe, zoete lieve Gerritje'. ⁴ Ph. Werner in Grootseminarie Haaren: *Domklok*, VII, 3 (maart 1946), p. 31.